

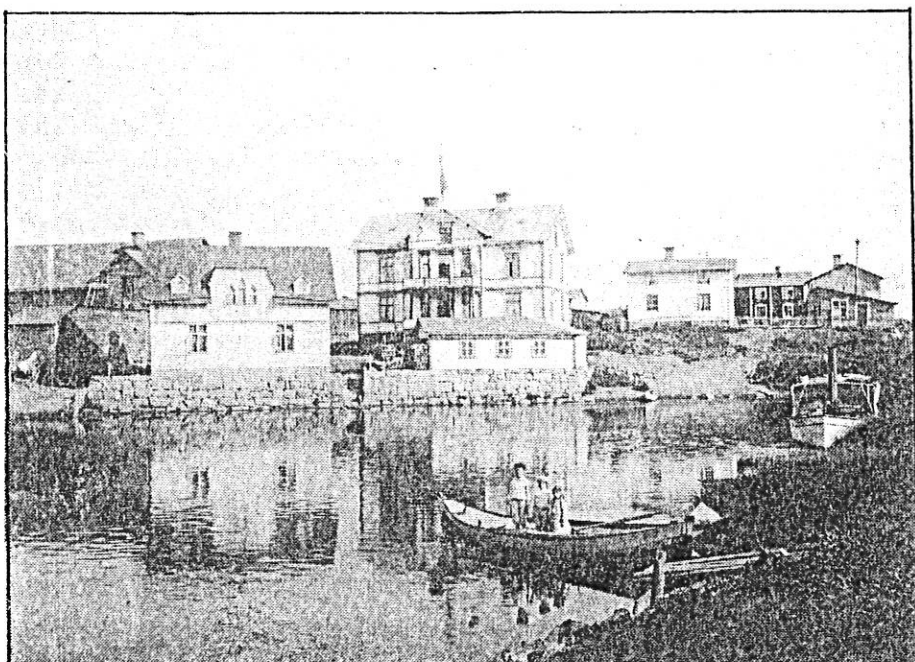
Medlemsblad för Boden Överluleå Forskarförening

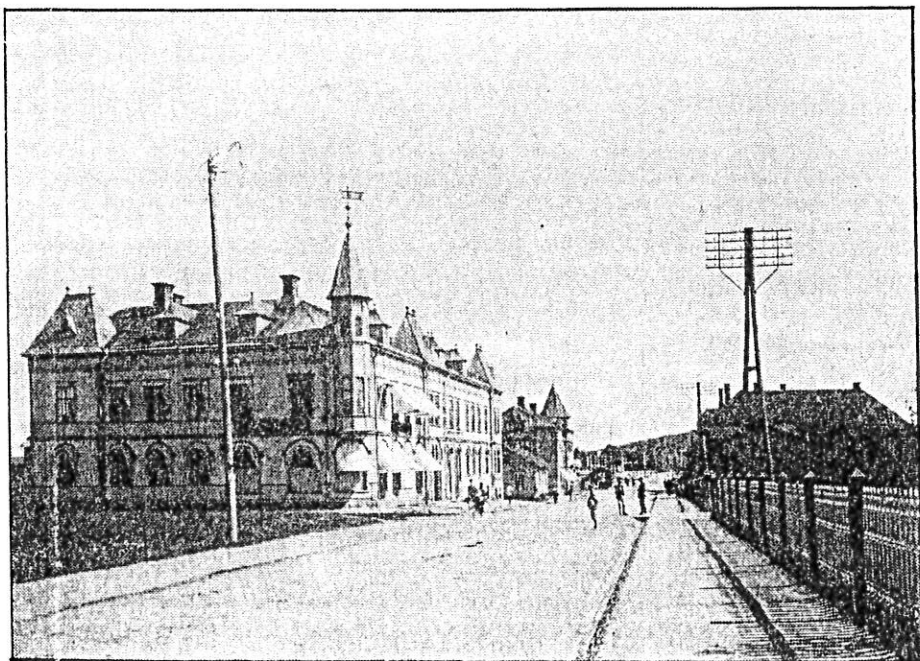
N:o 1

ÅRGÅNG 5

MARS 1996

Bodån vid Åkroken söder om Kungsbron. Till höger syns ångbåten Svanen tillhörig Rederi AB Boden. Bilden tagen före 1915.

Kungsgatan. Bilden tagen i höjd med Centralparken ner mot Kungsbron. Till vänster Frans Hellgrens fastighet med bla banklokaler. I det lilla huset bortom fanns biljardlokal. I byggnaden bortom tornet fanns en banklokal och apotek. Bilden är från 1910-talet.

Styrelse och övriga funktionärer för Boden Överluleå ForskarFörening

Styrelse

Ordförande	Kristina Öhman Prinsg 25, 961 31 Boden	tfn: 0921-159 79
V. ordförande	Björn Fredriksson Nipvägen 18, 961 44 Boden	tfn: 0921-653 15
Sekreterare	Gunnar Almqvist Vargvägen 9, 961 68 Boden	tfn: 0921-129 26
Kassör	Gun-Marie Åkerström Kvarng 17, 961 64 Boden	tfn: 0921-182 02
Ledamot	Solveig Burström Strutsg 8, 961 74 Boden	tfn: 0921-146 49

Föreningens adress:

c/o Gun-Marie Åkerström
Kvarng 17 961 64 Boden

Postgiro: 1 57 58-6

Styrelsesuppleanter	Tyra Henriksson Constance Rutberg	tfn: 0921-147 42 tfn: 0921-163 11
Valberedning:	Linnea Westerberg Valdemar Gustafsson	tfn: 0921-600 75 tfn: 0921-144 51
Revisorer	Anna-Maria Persson Carl Lennart Persson	tfn: 0921-533 33 tfn: 0921-533 33
Revisorssuppleanter	Sixten Sandberg Brita Lundman	tfn: 0928-401 32 tfn: 0921-138 79
	Herman Wahlberg	tfn: 0921-109 42
Redaktör	Arne Isaksson Notarienvägen 7 961 39 Boden	tfn: 0921-179 47

Forskarrummet Råbäcksgården

tfn: 0921-50413

INNEHÅLL

sid 3	Något om norrbottnisk travsport i äldre tid
sid 6	Sjukdomar i historien
sid 7	Kassörens spalt, planering av 1996, tidningsutgivning 1996 m m
sid 8	Annonser, SVAR-projektet i Boden
sid 9	Märkesmän i norr/malmens väg
sid 12	Moderna familjeförhållanden !

NÅGOT OM NORRBOTTNISK TRAVSPORT I ÄLDRE TID

Här kommer del 2 om travets historia av Gunnar Vännman.

Vem var då denne Björlingsson, som blev så hedrad? Han var inte norrbottning utan stockholmare, men mycket känd och värderad travsportman inom huvudstaden, som anlätades vid utarbetandet av rekordtabeller och som organisatör vid tävlingarna på Brunnsviken och Lindarängen.

Vid tävlingarna i Luleå var han tillkallad för att skipa rättvisa vid startplaceringen av de både till fart och ras inhomogena material som ställde upp här. Han var också domare för dagen.

Björlingsson var en man med långsiktiga vyer. Redan år 1908 ivrade han t ex för införande av handicapning efter vunna pengar, ett förslag, som blev förpuppat ända till 1915, då det började tillämpas, dock endast för varmblood med rekord 1.45 eller bättre. Först år 1924 övergick man även för kallbloodens del helt till det nya systemet.

Som vi sett så var landshövdingen närvarande och både han själv och hans maka var mycket hästintresserade och understödde sporten inte bara genom priser utan ofta även genom personlig närvaro vid tävlingar.

(Kan någon sentida landshövding tänkas förgylla någon vacker travdag på Torpgården?)

I Norrbottens Travklubbs styrelse satt vid den här tiden 1912 alltjämt lanbruksingen Berggren kvar som ordförande. Men styrelsen hade nu fått en delvis annan besättning. Nu fanns här direktören Andersson, Luleå, grosshandlare Govenius, Luleå, kaptenen Wannberg, Boden, veterinären Bergh, Boden, kassör Lindblad, Luleå, handlanden Lindkvist, Luleå, fabrikör Pettersson, Luleå, och löjtnant Bergengren Boden. Som vi ser ett gott samarbete mellan Luleå och Boden och mellan civilt och militärt. Ett förhållande som stått sig ända in i nutid.

Nu kanske det kan vara viss mening i att något närmare beröra det avelsarbete som den första travklubben så ärligt försökte ägna sig åt.

En redogörelse för det arbetet innehåller för norrbottnisk travsporthistoria och norrbottniskt avelsarbete med den nordsvenska hästen så många intressanta namn på såväl hästägare som hästar att i de i

en kortfattad och kanske inte särskilt uttömmande historik som denna ändå bör få sitt omnämnande. Jag är medveten om att endast de äldsta traventusiasterna minns namnen men även för den yngre läsaren som vid något tillfälle funderat över norrbottniska hästavelns ursprung kanske redovisningen av tankegångar inom avelsarbetet blodslinjer och arvsanlag från tiden runt sekelskiftet kan ha ett visst intresse.

"Hafva nalta köra med, en häst med humöre, sällskapsloppe och gångfoten", så uttryckte sig den genuine norrbottningen när han skulle förklara att han helst ville ha en energisk och livlig häst med raska vägvinnande rörelser i trav och skritt. Då som nu rimmade inte dessa krav från hästägarens sida med fordringarna på papper och exteriör som det mera väsentliga från avelsledningens håll, och lätt var det inte heller för norrbottningen med sitt nedärvda tycke för finnhästen att koppla om i nya spår.

Premieringsnämnderna hade stor betydelse i avelsarbetet och fick väl ofta motta kritik för sina insatser.

Från 1912 kan man läsa ett stickprov om premieringsnämndens verksamhet o program: "I första rummet härstamningen, i andra exteriören, sammanfaller ej med ortsbefolkningens kynne och förmår ej väcka allmänna intresse för hästafveln. Denna står också f n mycket lågt, men importen av mindervärdiga finska hästar, är så mycket lifligare och öfver Haparanda införes årligen flera hundra dylika. Hvad som skulle erfordras för att stäfvja dessa missförhållanden är anskaffandet av lämpliga afvelshingstar med just dessa egenskaper som norrbottningen främst fordrar av sin häst, en fråga som länge lifligt diskuterats och hvars realiserande skulle medföra ett resultatrikt samarbete mellan premieringsnämnden och travklubbarna".

Känns galoscherna igen? Skillnaderna i uppfattning år 1912 och varjefall 1950-talet är bra liten.

Travordföranden, lantbruksingenjören Berggren, var samtidigt hushållnings-sällskapets ledamot i hästpremieringsnämnden och kunde på så sätt bättre än någon annan följa utvecklingen av hästaveln i länet. Men Berggrens suppleant i nämnden, "Lassbykungen" alias direktör Georg Andersson i Lassbyn, tillhörde också

de trav- och hästavelsintresserades skara och i honom fick Berggren ett gott stöd.

Direktör Andersson ägde hingsten Viking, importerad från Norge 1901 e Weggembrun. Viking var en god travare, som gick 2 min/km, en på den tiden utmärkt prestation, och kom härigenom att bli livligt efterfrågad i den gryende nordsvenska aveln.

Berggren och Andersson insåg nödvändigheten av att få fram en landskapets egen uppfödning av nordsvenska hingstar och animerade därför hushållningssällskapet att ordna ett unghingstbete på Bergön, en ö några mil norr om Luleå. Unghingstbetet på Bergön upphörde år 1926 på grund av transportsvårigheterna men ersattes redan följande år av ett liknande på Bondön utanför Piteå. År 1946 drogs även detta in och sedan 1947 har unghingstarna i vårt nordligaste län haft sitt sommarnöje förlagt till fastlandet, Bonäset utanför Öjebyn.

De båda norrbottningarnas förtjänstfulla initiativ stegrade intresset för hingstuppfödning på premieringsbasis och stamboken från den tiden skvallrar om en viss framgång då allt flera hingstar började kunna lokaliseras som "födda hos ägaren".

Fortfarande skedde dock importer från Norge, men då dessa var av god klass var den blodsblandningen endast att hälsa med tillfredsställelse.

Norrbottens läns travklubb och dess ledande män satte fart i den nordsvenska aveln och det var det väsetliga i det läge hästaveln befann sig när 20:e seklet bröt in.

Inom parentes kan nämnas att 1930-40-talets chef för Munksunds AB, direktör Bure Holmbäck, energiskt ivrade för ett återupplivande av unghingstbetet på Bergön och lyckades få hushållningssällskapet att tillsätta en kommité för att utreda frågan. Men kommitén somnade emellertid snart av.

De äldsta mera kända s k nordsvenska hingstarna i Norrbotten var Bonaparte och Favorit, bägge efter en jämtländsk skvadronshingst samt A-hingsten Herkules 62, född år 1872 hos en Lars Lithander i Lit, och efter Sleipner 24 u e Sleipner 11. Herkules, ägd av handlanden G A Utterström i Haparanda, var en rask hingst, som deltog i travtävlingar både i Finland och hemma i landet. Han var ända nere i Malmö en gång. Inte minst på grund av sin raskhet var Herkules mycket efterfrågad i aveln och efter honom fanns i Norrbotten i senare hälften av 1880-talet inte mindre än 8 hingstar, av vilka flertalet också

hette Herkules(j:r). Om Herkules visit i Malmö erinrar en liten skildring som kan vara av intresse.

"Vid lantbruksmötet i Malmö den 20 till 24 juli 1881 utställdes Herkules i Klass XIII, "Hingstar af gröfre arbetshästslag". Han blev tvåa i sin klass, som vanns av Skånes första ardennerhingst Bijou. "Sydsvenskans" omdöme om honom lyder: Herkules är herkuiskt byggd och en grflemmad hingst med bred bringa och länd, lång kropp och präktig, släpande svans. Dessutom har han visat sig vara en ypperlig travare såväl vid ritt som vid körning med tvåhjuligt åkdon. Folket trängdes omkring hans stall, beundrade denne kraftfulle hingst samt häpnade öfver hans finske vårdare, som ej kunde tala ett ord svenska och hade en gosse till tolk".

Så fanns här uppe i norr Matador efter en jämthingst med okänd härstamning och Matador J:r den senare född 1883. Här fanns också Balder, konsoliderad på både Bonaparte och Favorit.

Bonus efter Thor, Bruno efter Balder, Voltigeur, Larasch och Dovre samtliga efter Matador tillhörde överste Carl Otto Bergman, Bodträskfors AB, Harads.

Hingsten Primus med en finska som moder samt Höfding 170 ägdes av possessionaten Österberg, Framnäs, Hednoret. Höfding var den förste på norskt blod "renrasiga" nordsvensken.

Ordföranden i travklubben föregick också med gott exempel och höll hingsten AB-premierade Tellus 214. Berggren inköpte också för Matarengi Lantmannaskolas räkning den norska hingsten Figaro 219 och undan ett "anbefalningssto" efter en skvadronshingst.

Går vi ännu längre tillbaka och så långt som till år 1835, så inköptes det året till Norrbotten från Strömsholm hingsten Alvar som egentligen hade orlovskt travarblod i sina ådror och var fallen efter Demas-Tamerlan-Agent. Genom Tamerlan fick vi in ryskt blod och i Agents ådror flöt danskt-spanskt blod.

Alvar kom till en Anders Persson, men ställdes upp hos överstelöjtnant Hedengren på militiebostället Gran, Öjebyn, Piteå.

Om det ryska inflytandet bör ihågkommas att i slutet av 1890-talet infördes flera ryska hingstar av gamla orlovstammen till Sverige och avsedda att brukas framför dåtidens eleganta åkdon och skänka glans åt den kör- och ekipagekultur som då stod i sitt flor.

● Namnet "orlovare" stammar från den ryske greven Alexei Grigojevitj Orlov - andre broder till kejsarinnan Katarina II:s gunstling - furst Grigorij Orlov. Denne bedrev en ganska brokig korsningsavel på sitt stuteri Chrenovoj från 1778. Men svenska staten inköpte genom hovstallmästaren Ehrengrenat 30 hingstar i Ryssland för statens räkning och ibland dem flera orlovare.

En av de mera intressanta hingstarna, som år 1813 kom över till vårt land är just Tamerlan f 1806 och inköpt från prins Levoffs stuteri i Kalunga, Ryssland.

Tamerlan är ju morfar till den lantbeskällaren Alvar som omnämns ovan och som kom 1835 till Norrbotten. Genom Tamerlan kom orlovblod att flyta också i bl a en och annan svenskfödd travares ådror och inte minst i "travdrottningen" Balett och hennes avkomma.

Här ovan har nämnts "skadronshingst" så måste därmed förstås att tidig hästavels alltid var inriktad på hästarna för militärt bruk och därför så uppställde staten hingstar på olika ställen i landet för att därmed främja avel för kavalleriet och artilleriet i första hand.

Men dessa skvadronshingstar kunde vara av ganska varierande slag och anlag och lämnade oftast en avkomma som ur förärvningssynpunkt långt ifrån alltid var önskvärd, i varje fall inte i den nordsvenska aveln.

Genom hingsten Alvar fick vi in några droppar orlovblod i nordsvenskarna men det har också intresse att nämna en blodtillförsel från annat håll, även om det kanske är lite mera spekulativt.

Före verksamheten vid Grans lantbruksskola i Öjebyn hade verksamheten legat i Åminne, några mil uppströms Boden på södra sidan av Luleälven. Åminne har en intressant historia. Egendomen Åminne omfattade c:a 1000 ha och tillkom på initiativ av dåvarande kronprinsen-regenten, sedermera kung Carl XV, vilken gjorde en resa i Norrbotten år 1858 och bildade ett bolag för inköp av Åminne för att därav göra ett norrlänskt mönsterjordbruk "att tjäna särskildt allmogen i Lappland till föredöme".

Att det var en exklusiv samling aktieägare i detta bolag framgår av följande namn: H M:t kejsar Napoleon III av Frankrike, Kejsarinnan Eugenie, drottning Viktoria av England, prinsen och prinsessan av Wales, konung Fredrik VII av Danmark, med flera notabiliteter.

Carl XV ägnade detta bolag och dess egendom ett varmt intresse och bl a lät han överföra flera rasdjur till Åminne från det kungliga stuteriet i Bäckaskog, Skåne.

Att det gällde högädlade hästar framgår av att Carl XV till avelsmaterial vid Bäckaskog slott använde uteslutande ston av högt förädlad blod samt hingstar av ädlaste arabiska härkomst.

Bland hingstarna märktes Abdel-Kader, vit berbisk hingst, Sefer, grå, infödd arab, Scheyk, mörk guldfux, som konungen erhållit i gåva av turkiska sultanen samt Halim, infödd arab, skänkt av kediven i Egypten.

Norrbottens nordsvensk kan alltså troligen skryta med en eller annan droppe högädel blod i sina ådror.

Bolaget Åminne upplöstes år 1869 och vad som sedan hände med Åminne är en helt annan historia.

Men nu åter till travtävlingarna. För alla finnar som tog hem brorslotten av priserna denna tid får vi inte glömma nordsvensken hingsten Caesar 257 vars uppfödare, Axel Hellgren i Sjulsås, Piteå, även var en förgrundsfigur inom Piteå travklubb. Denne Caesar prövade sin lycka även på Brunnsåsen och det föranledde en skrivbordspekulant att skriva följande: "Hingsten är tydligen en kvarleva från den forna Norrlandshästen, stor, något högbent och med den för Norrlandshästen karaktäristiska huvudformen".

Caesar var för sin storlek en rask hingst men så hade han också Herkules 62 till farfar och en finska till farmor. Men något för nordsvensken karaktäristiskt huvud hade han kanske inte. Han ägde nämligen vad som brukar kallas "ceasarform" - något konvex noslinje.

En man som mycket lät tala om sig från dåtidens trav i Norrbotten var förvaltaren vid Munksund AB Pelle Nauclér, som alltid själv tyglade sina vältränade hästar Kajsa Nalta, Pikku Hellu m fl och aldrig lyste med sin frånvaro i prislistorna.

STUDIECIRKLAR I SLÄKTFORSKNING

För närvarande pågår 3 studiecirkelar, två på kvällstid och en på dagtid.

ABF har cirkel måndag 12.00 - 14.30 och onsdag 19.00 - 21.30

SKS har cirkel torsdag 18.30 - 21.00.

SJUKDOMAR I HISTORIEN

Sällan ser man historiker skildra sjukdomar som avgörande för historiska händelser. Gemene man känner mest till digerdöden och "spanskan" men få vet att utgången av ett fälttåg/slag kan ha berott på mer än fientliga arméer.

Napoleon hade kanske kunnat vinna 1812 om han gett order om kokning av dricksvattnet och kokning av soldaternas kläder för att få bort en del löss och loppor.

De spanska erövrarnas framgångar i Amerika berodde till stor del på smittkoppor och mässling som de spred bland de oskyddade indianerna. I gengäld blev de smittade med syfilis som de överförde till Europa.

PESTEN.

Pestbakterien (*Yersinia pestis*) är en djursjukdom som kan spridas via råttloppor till människor som sen smittar varandra genom droppinfektion.

När råttor angrips kommer de fram ur sina hål och rusar omkring, utan sin vanliga skygghet tills de dör. När människan förr såg att råttor dog i mängder förstod de att pesten va i antågande. För i brist på råttor och gnagare hoppar loppan på husdjur och människor.

Den svarta pestförande råttan dukade under för invasionen av den bruna råttan i Europa på 1720-talet, därefter har ingen pestepidemi uppstått här.

Enligt vissa uppgifter lär loppor föredra kvinnor före män, en teori är att det är hormoner som är orsaken.

Det finns tre typer av pest: Böldpest, svartpest och lungpest.

Den förstnämnda sätter sig i lymfkörtlarna framför allt i armhålor och ljumskar, ger upphov till feber och intensivt ömmande svartröda eller blåtröda bölder (buboner) som kan bli apelsinstora innan de spricker. Dödligheten var c:a 80 %.

Svartpesten (digerdöden) innebär att bakterien kommer in i blodbanan, sk septisk pest, och ger upphov till större eller mindre hudblödningar, samt hjärnskador. Dödligheten var nästan 100 %.

Lungpesten börjar plötsligt med feber, hosta blodig saliv och till slut vätskeansamling i lungorna. Dödligheten var även där nära 100 % och kunde komma redan samma dag som sjukdomen brutit ut.

När pesten brutit ut, samlades alla lik i speciella kärror och kördes ut till massgravar utanför städer och samhällen. Men många hemlighöll dödsfallen eller hämtade tillbaka liken nattetid för att ge dem en "hederlig begravning".

Drabbade hus fick vita kors målade på dörrar och ytterväggar och personer som bodde i smittade hus men som själva ej drabbats måste bära igenkänningstecken, t ex vita stavar eller en bit vitt kläde.

För att fördriva ond luft röktes rummen med tjära, beck eller svavel och man spikade även igen hus.

Den mest kända av pestepidemierna var digerdöden 1347-1353 och man räknar med att 1/4 (c:a 25 milj) av Europas befolkning dog. Det har förekommit flera pestepidemier sedan dess, i den sista pestepidemien i Sverige 1710 beräknas c:a 100 000 ha dött.

Ännu 20 år efter det att Koch påvisat att mjältbrand orsakas av en bakterie kunde en engelsk professor 1891 skriva att pest "var ett jordgift med särskild dragning till kadavrens nedbrytningsprodukter" - alltså dåligt begravda lik.

1894 identifierades pestbakterien av den fransk-schweiziske läkaren Yersin. I dag kan man både behandla och vaccsinera sig mot pest, men den tillhör inte det förgångna den kan slå till igen om hygien försämrats. Vi läser ju om vilka sjukdomar som åter blossat upp i Ryssland.

Pestbakterien finns fortfarande på råttor, jordekorrar och andra gnagare i bl a Indien, Sydostasien och Centralafrika. Den sista stora pestepidemien utgick från Hongkong 1894 då c:a 10 miljoner människor dog.

I kommande nummer ämnar jag ta upp lite om andra sjukdomar.

Gun-Marie Åkerström

TÄNK PÅ ALLERGIKERNNA

När du kommer på våra möten, eller besöker forskarrummet.

KOM PARFYMFRI !

KASSÖRENS SPALT

Så är vi inne i 1996, ett förhoppningsfullt gott nytt forskarår.

Med detta nummer medföljer ett inbetalningskort för medlemsavgiften 1996.

Som synes finns en rad: "Gåva....." som vi hoppas ni vill fylla i med en summa, stor eller liten. Tack vare gåvor, sponsoring och insamlingsbössa kunde vi 1995 köpa kompletterande mikrokort, bl a en del husförhålls- och flyttningslängder samt SCB:s födelseböcker för Älvsbyn, föddevigde-döde för bl a Över- och Nederluleå, Råneå och Edefors församlingar 1920-24.

Vår förhoppning är att försöka komplettera med ytterligare SCB-kort, Piteå och Nederkalix står främst på önskelistan. Bara Piteå Lfs föddevigde-döda 1896-1920 består av 116 mikrokort a 17:-. Därför är varje summa välkommen.

Från kulturnämnden/biblioteket kan vi inte vänta oss något, de har ju i år köpt in en läsapparat med kopieringsmöjligheter från mikrokort och rullfilm.

Via annonsförsäljning/sponsorer har BÖFF (framför allt genom vice ordförande Björn Fredrikssons insatser) fått medel att köpa in tre nya läsapparater.

Sedan årsskiftet har vi också varit tvungna att köpa en ny (begagnad) kopieringsapparat, så nu är vår reserv nästan helt tom.

Vi tackar alla våra medlemmar för era bidrag och insatser under 1995 och önskar er alla ett gott nytt 1996!

Gun-Marie Åkerström/kassör

PLANERING AV 1996-ÅRS VERKSAMHET

Vinterfesten 9/3, vi deltar med visning av släktforskning, utställning och bokbord

Årsmötet, se separat annons

Medlemsmöte 12/5, se separat annons

Midssommar, vi har öppet hus med utställning av gamla bilder

Hembygdsdagarna 27-28/7, vi har öppet hus med utställning av gamla bilder o bokbord

Riksstämman 31/8-1/9 i Växjö med tema: Transatlantiska rötter, 150-årsminnet av de första utvandarna firas

Skördefesten 6-8/9, samma program som vid hembygdsdagarna

Medlemsmöte 6/10 se kommande annons

Medlemsmöte 24/11 se kommande annons

LÅNEKORT FÖR LÅN FRÅN SVAR

Vintern 1994-95 infördes ett lånekort för lån av mikrokort från SVAR.

Lånekortet kom till efter det att kommunen beslutat sig för att ta ut en låneavgift vid lån från SVAR, och det visade sig att den slog orättvist mot våra medlemmar, dvs de som hade sina rötter utanför Norrbotten fick betala en avgift på 14 kr per volym.

Under första året gällde kortet från det datum det var utskrivet och till årets slut. Det är nu justerat så att lånekortet gäller ett år från utskriftsdatum.

PLANERAD UTGIVNING AV TIDNINGEN

Tidningen planeras komma ut under följande veckor.

N:o 2 vecka 17, N:o 3 vecka 38 och N:o 4 vecka 45.

ATT SLÄKTFORSKA UNDER 1900-TALET

Tid: 12-13 april 1996

Fre kl 8.30-17.00 Lör kl 9.00-15.00

Max deltagare 20 st-4grupper á 5 personer

PROGRAM

Fredag 8.30-10.00 visning

2 grupper 10.00-12.00 skattemyndigheten

2 grupper 10.00-12.00 landsarkivet

2 grupper 13.00-15.00 skattemyndigheten

2 grupper 13.00-15.00 landsarkivet

15.00-15.30 fika, 15.30-17.00 frågor

Lördag 9.00-15.00 datan - Bernth Lindfors

Logi Folkhögskolan

pris: 350:- enkelrum 270:- dubbelrum/pers inkl frukost

Övrigt: De som kommer på torsdag blir omhändertagna av Thord Bylund på kvällen

Anmälan till kursen och logi:

Marianne Söderfjäll tfn dagtid: 0970-165 97 (kan vara svårt att få tag i mig dagtid) ring bostaden kväll 0970-14435 eller skriv till mig

Adress: Fjällnäsgränd 34 B 98239 Gällivare

Arrangörer: Landsarkivet i Härnösand

Skattemyndigheten Härnösand

Sveriges Släktforskarförbund

Härnösands Släktforskare

Mötet med föreningar i Norra Norrland enl beslut vid mötet i Malmberget 28/10 1995 läggs i Härnösand den 12 april om intresse finns. Hör av er till mig. Härnösands släktforskare har lovat ordna mötet.

Nu är den klar ...

MIDÄLVA GENEALOGISKA FÖRENINGEN
SLÄKTFORSKARFÖRTECKNING FÖR
MEDELPAD 1995

Till forskarförteckningen finns släkt-, ort- och specialforskningsregister, som ingår.

Pris: 30:- + porto

Erbjudande:

1989 års och 1995 års forskarförteckningar,
1 ex av vardera, till specialpris:

35:- + porto

Insättes på: pg 843073-8 eller bg 640-6318

Vid frågor - Rolf Lusth
kontakta: Dalgatan 3
860 30 Sörberge
Tel: 060 - 57 91 33

ÅRSMÖTE 1996

Söndag 17/3 kl 14.00

plats: ROBBGÅRDEN

Musik
Sedvanliga årsmötesförhandlingar
Kaffe

VÄLKOMMEN

SVAR-PROJEKTET I BODEN

I slutet av november 1995 startades i Boden ett ALU-projekt för arbetslösa. De fem första anställdes 27 november och fick börja med att göra iordning den lokal som skulle användas. 8 januari anställdes ytterligare 5 personer. Ledare för det här projektet är Krister Carlsson och Catarina Holmkvist som varit på utbildning hos SVAR i Ramsele.

Projektet går ut på exerpiering och data-registrering av folkbokföring från 1890, och är ett samarbete mellan SVAR i Ramsele Bodens kommun och Arbetsförmedlingen.

I hela landet pågår ett 70-tal likadana projekt från Ronneby i söder till Pajala och Karesuando i norr.

På grund av att vi kom igång så sent så fick vi ta delar av Västmanland och Kalmar län som var kvar, det hade varit mer stimulerande om vi fått socknar ifrån vår egen landsända.

Projektet kommer att pågå fram till 30 juni, och om Arbetsförmedlingen har några pengar kvar så hoppas vi att det satsas på en fortsättning så att vi kan slutföra det arbete som påbörjats.

Arne Isaksson

KODKORT + NYCKEL

Kodkort till ytterdörren och nyckel till kammaren finns att köpa på Råbäcksgården.

Kodkortet kostar 50 kronor och nyckeln 80 kronor.

För att kunna få tillgång till dessa måste ni vara medlem i föreningen.

Nyckeln ger tillträde till kammaren där vi förvarar våra samlingar.

Kodkortet tillsammans med en personlig kod ger tillträde till lokalerna från kl 7.00 till 21.00 alla dagar i veckan.

Tag kontakt med Eva Sandberg på Råbäcksgården om ni är intresserad.

SVAR ANMÄLDA TILL JO

Ordf för Falbygdens Släktforskarförening Ted Rosvall har anmält Riksarkivet och SVAR till Justitsieombudsmannen.

Han ifrågasätter Riksarkivets monopol på svenskt arkivmaterial. Ted Rosvall har även anmält SVAR:s prispolitik och bristen på kvalitetskontroll. Från Angeläget 1/96.

MÄRKESMÄN I NORR.

MALMENS VÄG.

Upptäckare:

PEHR ANDERSSON

Född 1644. Död 1729 16/1

Son till bonden Anders Pedersson och Kerstin Danielsdtr.
Född i Degersel n:o 1, Råneå socken.

Gift 1:a gången med Malin Knutsdotter från Prästholt
Råneå socken F 1648 D 1709 1/9.

Barn: Brita Pehrdsdotter F 1688 D 1768 5/10.

Anders Pehrsson(sold Spegel) F1678 25/3 D1759 4/12.

Knut Pehrsson F 1685 D 1719 18/3.

Jöns Pehrsson F 1690 D 1771 15/2.

Peder Pehrsson F 1691 D 1696 29/10.

Johan Pehrsson F 1693 20/10 D 1694 21/3.

Gift 2:a gången med Kerstin Nilsdotter från Orrbyn Råneå
socken F 1646 D 1715 15/8.

Inga barn.

Gift 3:e gången 1716 25/3 med Malin Nilsdotter från
Siknäs i Kalix socken F 1659 D 1721 19/6.

Inga barn.

Pehr och brodern Johan besökte berget i Gällivare under
1690-talets början. Därifrån tog Pehr med sig malm-
stycken hem.

En del av dessa uppvisade han för kyrkoherden i Råneå,
Gulicus Blix.

Kyrkoherden försökte att hjälpa honom att komma i kontakt
med Bergmästaren och Bruksdirektören för Luleå silververk
Sven Fagg. Men då denne blivit suspenderad 1691 6/5,
misslyckades detta.

På grund av denna lapsus blev Pehr ej den erkände upp-
täckaren av Illuvare malmberg förrän ett bergsting
avhölls i Råneå, år 1741.

Vid detta bergsting, där många vittnat och med intyg
bestyrkt, fastställdes att Pehr Andersson var den egent-
liga upphittaren och angivaren av malmen och berget
Illuvare (Gällivare).

Efter Kungl.Majts. beslut 1751 19/10 tilldelades Pehrs
söner, Anders och Jöns, var sin silverbägare med inskrift
för deras faders upptäckt. Bägarnas värde tillhoppa 100
daler silvermynt.

År 1756 17/3 efter nytt Kungl.Majts. beslut, fick sönerna
vardera 250 daler silvermynt för samma upptäckt.

Således värderades under 1750-talet upptäckten av malmen
i Gällivare till 600 daler silvermynt.

Av allt detta fick bygdens son Pehr Andersson intet. Pehr
avled 1729 16/1 i Skatemark, Luleå socken och begravdes
1729 1/2 på kyrkogården vid Luleå gamla stads kyrka.

Förste ägare: Löjtnant

CARL JOHAN THINGWALL

Född 1699 24/6. Död 1764 10/4

Son till Överhovpredikanten o biskopen Johannes Ingemari
Thingvall och Christina Andersén.

Född i Stockholm, volontär vid livgardet 1716; sergent
där 1717, sekundlöjtnant vid Västerbottens reg. 1718 18/3
premiärlöjtnant där 1719 25/7; avsked 1742 2/1; kaptens
karaktär 1747 12/2.

Tjänstgöring vid livkompaniet Västerbottens regemente; 1719-42; kvarstod i reg. utan lön 1742-49.

Meriter: Belägringen av Fredrikshall 1718; recontern vid Piteå 1721; slaget vid Villmanstrand 1741. En av de få överlevande officerarna vid regementet vid detta slag. Tillerkändes vid avskedet underhåll från Vadstena krigsmanshus.

Gift 1:a gången 1736 23/11 med Catarina Blix, född på Kyrkobordet i Råneå socken 1720 2/8 D 1756 24/1, dotter till Kyrkoherden i Råneå Samuel Gulici Blix o Christina Häggman, stammoder till adliga ätten Anckarsparre.

Barn: Christina F 1737 20/10 D 1737 19/12.

Johannes F 1739 8/3 D 1807 8/6 adlad Anckarsparre.

Johanna F 1740 14/4

Carl F 1741 20/3

Samuel F 1742 21/12

Margaretha F 1744 10/6

Adolph F 1746 2/8

Fredric F 1747 3/11 Präst/väckelsepredikant i Kalix död 1829 14/11.

Anders Gustaf F 1748 31/12, Förare livkompaniet död 1820 25/4.

Lovisa F 1750 17/2

Chrispin F 1751 19/6

Emanuel F 1756 3/1

Gift 2:a gången 1756 16/11 med Elisabeth Klockhoff född 1713 D 1770 5/5. Dotter till kyrkoherden i Sköns förs. Magnus Olof Klockhoff och Eva Kessler. Inga barn.

Genom ingifte i familjen Blix, samt såsom officer, lärde han känna soldaten Anders Spegel vid livkompaniet, Pehr Anderssons son. Av honom fick Thingvall kännedom om Pehrs bror Johan. Denne kunde för Thingvall berätta om berget och malmens belägenhet. Med ledning av detta sände Thingvall ut Kunskapare till Illuvareberget för att hämta malmstycken. Dessa malmprover visade Thingvall, för dåvarande Bergmästaren Seger Svanberg, samt begärde och fick av honom mutsedel på berget år 1735 30/9.

Med privilegium från Kungliga Bergscollegium år 1738 24/3 blir Thingvall den förste ägaren till ett bruk i Luleå lappmark. Med sitt militära engagemang, samt Kungl. Majts. nej till hans framställan om att få låna 20 000 daler kopparmynt, så tvingades han sälja bruksrättigheterna och lyckades med detta år 1738 1/12.

Av alla bruksägarna är han den ende som efter sin död blivit begravd inom detta väldiga bruksområde. Carl Johan begravdes 1764 17/4 i egen grav framme vid koret, mitt framför kyrkoherdens bänk i Råneå kyrka.

Ägare:

ABRAHAM STEINHOLTZ

Född ?

Död ?

Abraham Steinholtz

Steinholtz köpte 19/20 delar år 1738 1/12, av Carl Johan Thingvall, för 2000 Rdr kmt. Den sista delen behöll han själv. Steinholtz var bruksdirektör för Kengis bruk sedan försommaren 1738. Före denna anställning titulerade han sig för konstmästare. Det skulle visa sig att han var en skicklig sådan.

Han ansökte av Kgl. Bergscollegio att få flytta masugnen från Lappträskforsen i Livas älv, till Korpforsen i Råneå älv. Hamrarna begärde han att få flytta från tilltänkta platsen i blivande Fredrikafors, till Orrbyn vid Hemträskälven, i den så kallade Orrby kvarnfors. Denna

anhållan beviljades den 30 januari 1740. Till Korpforsen samlades mycket byggnadsmaterial för masugnsbyggnaden. Steinholtz ansåg att det var för dyrt att inköpa stångjärn som erfordrades till uppsättandet av bruksbyggnaderna. Därför ville han först uppföra en hammare för hjulstockskoningar, band och boljärn. Detta tillstånd fick han samma dag han begjorde detta. Steinholtz insåg tidigt behovet av en kapitalstark medintressent. 1736 hade han lärt känna den unge adelsmannen Jonas Meldercreutz, då denne jämte professor Anders Celsius och baron Johan Cederström, följde den franska gradmätningsexpeditionen.

Steinholtz och Meldercreutz bildade bolag såsom hälftenägare. Steinholtz skulle under 4 år sköta byggandet och driften av bruket, Meldercreutz stå kostnaderna med 12000 daler kopparmynt varje år, under dessa 4 år. Bolagskontraktet slöts 1740 26/2. Masugnsplatsen vid Korpforsen bedömde bolagsmännen mindre bekväm, varför ny plats utsynades. Den nya platsen kom att bli i Dynträskbäcken, cirka 60 famnar (107m) från där den rann ut i Strömsund. Fallhöjden där var 22 fot (6,6m). Ansökan om masugn i Strömsund inlämnades. Denna beviljades 1742 5/7. År 1744 stod Strömsunds mulltimmerhytta klar.

Ägare

JONAS MELDERCREUTZ

Född 1715 22/4 Död 1785 21/5

Meldercreutz

Son till domprosten i Uppsala Laurentius Jonae Molin (känd för Doktor Molins bibel bl a) och Jakobina Hyltén.

På grund av faderns förtjänster adlades barnen 1719 1/6 och erhöll namnet Meldercreutz.

Adelsvapnet: Kvarnsten i rött under vitt St Georgskors.

Började som student i Uppsala 1720 26/11, volontär vid finska fortifikationsstaten 1734; fortifikationslöjtnant vid livgardet av fortifikationsstaten 1749 9/6.

Professor i matematik vid Uppsala universitet 1751 3/8, avsked 1772 28/10.

Ägare genom arv; till Risberga i Ötuna socken (Sth) och Årby i Ramsta socken (Upps). Genom arv från sin son Lars till Viurila och Koskis i Åbo län.

Gift 1:a gången 1738 12/12 i Åbo m friherrinnan Fredrika Yxkull, F 1719 12/12 i Arbrå socken (Gävle) D 1768 24/10 Begravd i Meldercreutska graven i Uppsala domkyrka.

Dotter till landshövdingen och friherre Otto Reinhold Yxkull och Anna Magdalena Apolloff.

Barn: Otto F 1739 D 1740

Jonas och Fredrik F 1740 9/11 D 1741 och begravda i Uppsala domkyrka 1741 14/1

Lars F 1743 6/6 ägare till Viurila och Koskis. Kapten vid livdragonregementet 1778 6/5. Död ogift 1781 4/3.

Ludvig Ulrik F 1744 4/10 D 1746 begravnen i Uppsala domkyrka 1746 29/2

Gift 2:a gången 1775 9/3 på Harbroholmen i Edebo Socken (Sth) med friherrinnan Magdalena Sofia Margareta Falkenberg af Trystorp F 1755 17/5 på Vretaberg i Grödinge (Sth) D 1801 24/2 på Lagga-Husby i Lagga socken (Sth). Dotter till majoren och friherren Gabriel Baltzar Falkenberg af Trystorp och grevinnan Helena Margareta Horn af Rantzien. Barn Helena Jakobina Sofia F 1777 27/11 D 1826 29/5 i Västerås.

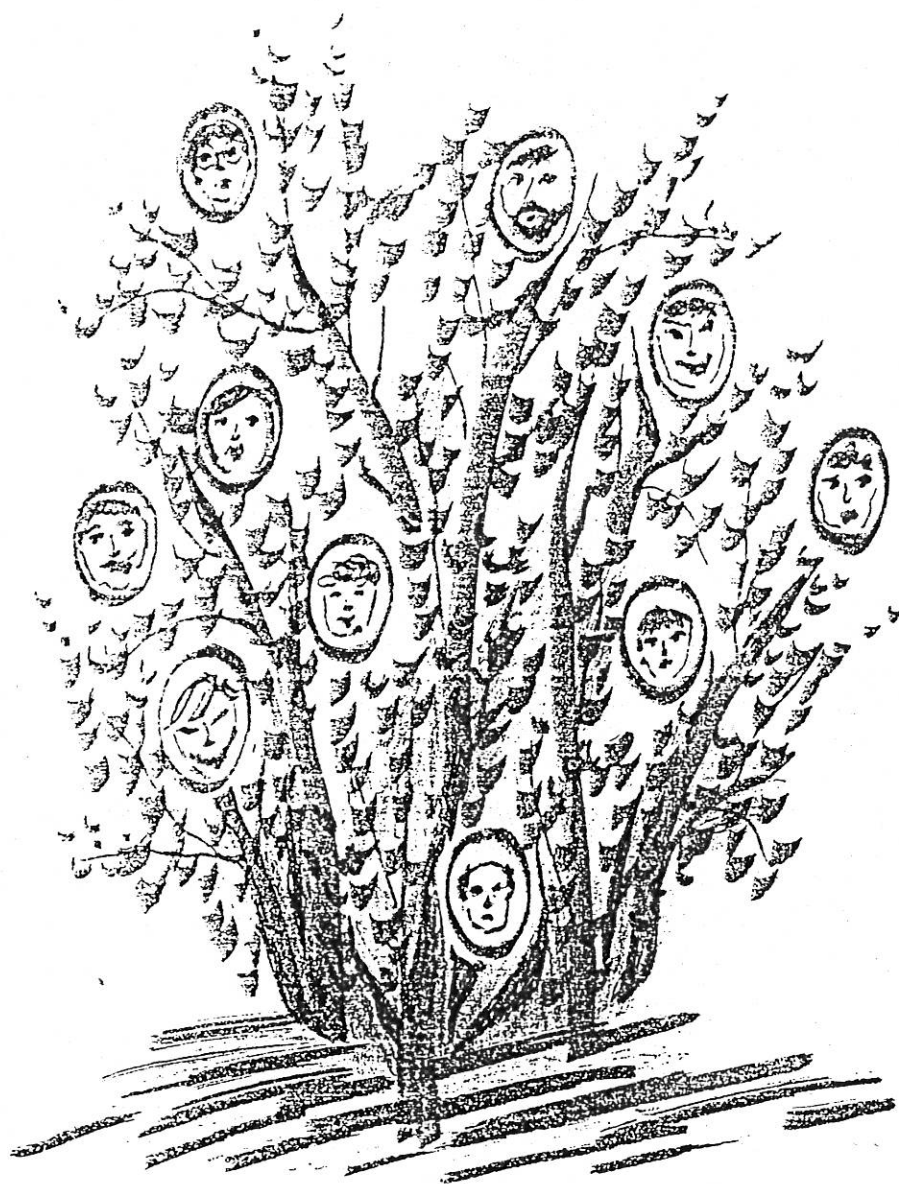
Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning
retur med nya adressen till:

B Föreningsbrev

BODEN ÖVERLULEÅ FORSKARFÖRENING

Gun-Marie Åkerström
Kvarngatan 17
961 64 Boden

MODERNA FAMILJEFÖRHÅLLANDEN ÄR
SÅ SNÄRIGA ATT MAN FÅR INFÖRA
BEGREPPET "SLÄKTBUSKAR"
ISTÄLLET FÖR SLÄKTTRÄD.

